

ГИ ДЪО МОПАСАН НА СЕЛО

Превод от френски: Зефира Кацкова, —

chitanka.info

На Октав Мирбо

Двете колиби бяха една до друга, в подножието на един хълм, близо до малък курортен градец. Двамата селяни с мъка обработваха неплодородната земя, за да изхранят челядта си. Всяко от семействата имаше по четири деца. Всички тези дечурлига щъкаха от сутрин до вечер пред двете съседни врати. Двете най-големи бяха по на шест години, а двете най-малки по на петнадесетина месеца. Женитбите, а след това и ражданията бяха станали почти едновременно и в едната, и в другата къща.

Двете майки едва различаваха рожбите си в купчината, а двамата бащи съвсем ги бъркаха. Осемте имена играеха в главите им, като непрекъснато се смесваха, и когато трябваше да повикат някое, мъжете извикваха три имена, преди да стигнат до истинското.

В първото от двете жилища, като се идва от Ролепорските бани, живееше семейство Тюваш, което имаше три момичета и едно момче. Другата къщурка подслоняваше семейството Вален, което имаше едно момиче и три момчета.

Тоя народ едва преживяваше с чорба, картофи и чист въздух. В седем часа сутрин, след това на обяд и накрая в шест часа вечерта домакините събираха хлапетата си, за да ги нахранят така, както пазачите на гъски събират птиците си. Децата сядаха, като се нареждаха по възраст пред дървената маса, излъскана от петдесетгодишна употреба. Устата на последното хлапе едва достигаше до дъската на масата. Слагаха пред тях дълбоката паница, пълна с хляб, омекнал във водата, в която бяха врили картофи, половин зелка и три глави лук, и цялата челяд ядеше до насита. Майката сама хранеше най-малкото. Неделен ден малкото месо в гърнето създаваше празник за всички; тогава бащата оставаше по-дълго на трапезата, като повтаряше:

— Всеки ден ядвам такова нещо.

През един августовски следобед пред двете колиби изведнъж спря кабриолет и една млада жена, която сама караше, каза на господина, седнал до нея:

— О, Анри, гледай тоя куп деца! Нали са хубави, както щъкат из праха?

Мъжът не отговори нищо, свикнал на такива възхищения, които за него бяха мъка и почти укор.

Младата жена поде:

— Трябва да ги прегърна! О! Как ми се иска да си имам едно от тях, онова, най-малкото.

И скачайки от колата, тя се затече, взе едното от двете най-малки, онова на Тювашови, и като го вдигна на ръце, го целуна страстно по мръсните бузки, по русите къдрави коси, пълни с пръст, по ръчичките, които то махаше, за да се освободи от досадните ласки. После тя отново се качи в кабриолета и замина, като караше в пълен тръс. На следващата седмица пак дойде, седна самата тя на земята, взе на ръце хлапето, натъпка го със сладкиши, даде бонбони на другите и игра като малко момиче, а през това време мъжът ѝ я чакаше търпеливо в кабриолета.

Тя дойде отново, запозна се с родителите и започна да идва всеки ден, с джобове, пълни с лакомства и монети.

Казваше се госпожа Анри д'Юбиер.

Като пристигна една сутрин, тя слезе заедно с мъжа си и без да се спира при дечурлигата, които я познаваха вече добре, влезе в селската къща.

Те бяха там, тъкмо цепеха дърва за чорбата; изправиха се съвсем изненадани, подадоха им столове и зачакаха. Тогава младата жена подхвана с пресекнал, треперещ глас:

— Добри хора, идвам при вас, защото бих желала много... бих желала много да взема със себе си вашето... вашето момченце.

Смаяни и забъркани, селяните нищо не отговориха.

Тя си пое дъх и продължи:

— Ние нямаме деца, сами сме, мъжът ми и аз... Бихме го отгледали, съгласни ли сте?

Селянката започваше да разбира. Тя попита:

— Искате да ни вземете Шарло? А не, дума да не става!

Тогава господин д'Юбиер се намеси:

— Жена ми се изрази зле. Ние искаме да го осиновим, но той ще идва да ви вижда. Ако върви добре, както всичко ни кара да мислим, той ще бъде наш наследник. Ако имаме случайно деца, ще дели

наравно с тях. Но ако не оправдае грижите ни, когато стане пълнолетен, ще му дадем една сума от двадесет хиляди франка, която веднага ще бъде предадена на някой нотариус на негово име. И тъй като помислихме и за вас, определихме ви една рента от сто франка месечно, докато сте живи. Разбрахте ли добре?

Страшно разгневена, селянката се беше изправила.

— Искате да ви продадем Шарло? А, не! Иска ли се такова нещо от майка? А, не! Та това ще бъде страшно нещо!

Мъжът, строг и замислен, не казваше нищо, но одобряваше думите на жена си с постоянно кимане с глава.

Госпожа д'Юбиер започна отчаяна да плаче и като се обърна към мъжа си със сподавен от ридания глас, с глас на дете, чиито всички обикновени желаниа се удовлетворяват, промълви:

— Те не искат, Анри, те не искат!

Тогава направиха последен опит.

— Но, приятели, помислете за бъдещето на вашето дете, за щастието му!

Селянката ядосана го прекъсна:

— Видяхме, чухме, обмислихме. Хайде вървете си и да не ви виждам вече тъдява. Може ли да се иска да се вземе тъй дете!

Тогава госпожа д'Юбиер, като излизаше, се сети, че най-малките бяха две, и попита през сълзи, с настойчивостта на упорита, разглезена жена, която никога не иска да чака:

— А другото малко не е ли ваше?

Татко Тюваш отговори:

— Не, то е на съседите, ако искате, можете да отидете и у тях.

И се прибра в къщи, където кънтеше негодуващият глас на жена му.

Валенови бяха на трапезата и бавно ядяха порязаници хляб, който пестеливо мажеха с по малко масло, вземано с върха на ножа от паницата, сложена между двама им.

Господин д'Юбиер повтори предложенията си, но победително, с по-голяма ораторска предпазливост и хитрост.

Селянинът и селянката клатеха глави в знак на отказ, но когато научиха, че ще получават по сто франка на месец, се спогледаха, посъветваха се с очи, доста разколебани.

Дълго време мълчаха, измъчвани, нерешителни. Най-после жената попита:

— Що ще речеш, мъжо?

Той изрече важно:

— Казвам, че не е за отказ.

Тогава госпожа д'Юбиер, която трепереше от тревога, им говори за бъдещето на малкия, за щастието му, за парите, които той би могъл да им даде по-късно.

Селянинът запитва:

— Рентата от хиляда и двеста франка ще бъде ли обещана пред нотариуса?

Господин д'Юбиер отвърна:

— Но, разбира се, още утре.

Жената, която размишляваше, поде:

— Сто франка на месец съвсем не са достатъчни, за да се лишим от малкия; то ще почне да работи след някоя година туй дете; трябват ни сто и двацет франка.

Госпожа д'Юбиер, потропвайки с крака от нетърпение, се съгласи веднага и понеже искаше да вземе детето, даде им сто франка подарък, докато мъжът ѝ пишеше нещо. Кметът и един съсед, извикани веднага, послужиха за доброволни свидетели.

А младата жена, сияеща, отнесе разревалото се хлапе, както се отнася желана играчка от някой магазин.

Тювашови я гледаха от вратата си мълчаливи, строги и може би съжالياха, задето бяха отказали.

Не се чу да се говори вече нищо за малкия Жан Вален.

Родителите ходеха всеки месец при нотариуса да си получат сто и двадесетте франка. Скараха се със съседите си, защото стрина Тюваш ги торможеше с клеветите си, като непрекъснато повтаряше от врата на врата, че човек трябва да бъде изрод, за да продаде детето си, че това е ужасно, гнусно, позорно.

Понякога тя нарочно вземаше на ръце своя Шарло и му викаше, като че ли ще я разбере:

— Не те продадох аз тебе, не те продадох, момченцето ми. Аз не си продавам децата. Не съм богата, но не си продавам децата.

Минаха години и години и всеки ден беше все тъй: груби намеци, крещене пред вратата, така че да чуят в съседната къща. Най-

после стрина Тюваш почна да мисли, че е най-добрата в цялото село, защото не е продала Шарло. И тези, които говореха за нея, казваха:

— Знам, изкушението е било голямо, но както и да е, тя постъпи като добра майка.

Сочеха я за пример, а Шарло, почващ осемнадесетата си година, възпитан с тази мисъл, която му повтаряха непрекъснато, сам се смяташе за нещо повече от другарите си, понеже не бяха го продали.

Валенови преживяваха добре благодарение на рентата. Нестихващата ярост на Тювашови, които останаха бедни, произлизаше именно оттам.

Големият им син замина да служи. Вторият умря. Шарло остана сам да се мъчи със стария си баща, за да изхранва майката и двете си по-малки сестри.

Той почваше двадесет и първата година, когато една сутрин разкошен фойтон спря пред двете колиби. Млад господин със златна верижка на часовника слезе, като подаде ръка на стара дама с побелели коси. Старата дама му каза:

— Тук е, детето ми, втората къща.

И той влезе в къщурката на Валенови като у дома си.

Старата майка переше престилките си, недъгавият баща дремеше край огнището. И двамата вдигнаха глави, а младият мъж каза:

— Добър ден, татко, добър ден, мамо.

Те се изправиха изплашени. От вълнение селянката изпусна сапуна си във водата и промълви:

— Ти ли си, детето ми? Ти ли си, детето ми?

Той я прегърна и целуна, повтаряйки:

— Добър ден, мамо.

През това време старият, целият разтреперан, каза с обикновения си спокоен тон:

— Ето че се върна, Жан! — като че ли го беше виждал преди месец.

А когато се опознаха, родителите пожелаха веднага да разведат синчето си из селото, за да го покажат. Заведоха го при кмета, при помощник-кмета, при свещеника, при учителя.

Застанал пред вратата на колибата си, Шарло го видя да минава.

На вечеря той каза на старите:

— Колко глупави сте били, за да оставите да вземат малкия на Валенови!

Майка му упорито отвърна:

— Не искахме да продадем детето си!

Бащата не каза нищо.

Синът поде:

— Не е нещастие да те пожертвуват така.

Тогава чичо Тюваш каза ядосан:

— Да не ни упрекваш, че те задържахме?

А младежът каза грубо:

— Да, упреквам ви, защото сте големи глупаци! Родители като вас са нещастие за децата си. Заслужавате да ви напусна.

Клетата жена плачеше над лицата си. Тя стенеше, преглъщайки лъжиците супа, половината от която разливаше.

— Ето, трепи се да отглеждаш деца!

Тогава момъкът отговори троснато:

— Предпочитам да не съм се раждал, отколкото да бъда туй, което съм. Като видях другия преди малко, сърцето ми се обърна и си казах: „Ето какъв щях да бъда сега!“

Той стана.

— Вижте, чувствавам, че ще направя по-добре да не оставам тук, защото ще ви натяквам за това от сутрин до вечер и ще направя живота ви непоносим. Това нещо няма никога да ви простя!

Двамата старци мълчаха смазани, просълзени.

Той поде:

— Не, тази мисъл ще бъде много тежка. Предпочитам да отида да търся прехраната си другаде.

Отвори вратата. Вътре нахлу шум от гласове. Валенови празнуваха със завърналото се дете.

Тогава Шарло тропна с крак, обърна се към родителите си и извика:

— Простаци такива! — и изчезна в нощта.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.